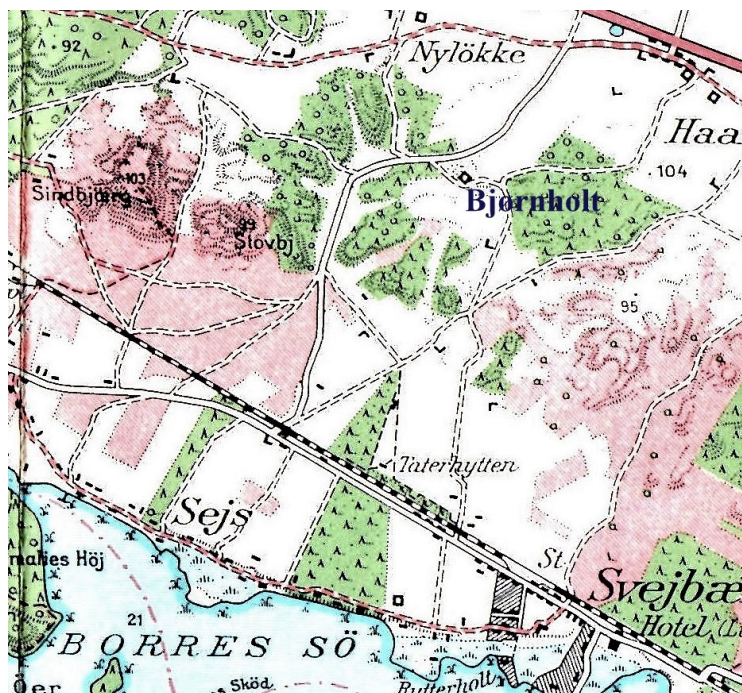

Da statsministeren fik ejeren af Bjørnholt arresteret

Af: *H.P. Bertelsen*

Det er kun i diktaturstater en regeringschef kan få en borger arresteret. Men her er et uddrag af H.P. Bertelsens fortælling om en episode fra 1890'erne, hvor dette sker i vores lokalområde.

På den tid var godsejeren J.B.S. Estrup statsminister (eller "konseilspræsident" som det hed dengang). Han var udnævnt af kongen, men havde folketingets flertal imod sig. Derfor regerede han uden om folketinget ved hjælp af provisoriske (foreløbige) love.

Diktatoren Estrup greb ind i Silkeborg bys historie på flere måder. Ikke alle var begejstrede for hans fødselshjælp til jernbanen her i Silkeborg, og med sin indsats for skovrejsningen over hele Jylland brændemærkede han sig selv som den arrogante junkertype han var og vedblev med at være i hele sin regeringstid.

For hedebonden Anton Bertelsen på Bjørnholt (1838-1914) var hans dekret om skovrejsning et katastrofalt overgreb. Estrup, der selv var land mand og godsejer, mente at når riget fattedes skov, var det mest hensigtsmæssigt at tilplante de fattige jorder, heder og sandede bakker, som man fandt mange af i Jylland I 1886, netop som Anton Bertelsens gamle bindingsværksgård var brændt, og han belavede sig på at bygge en ny lidt nord for tomten, kom ordren fra herremanden, og den 48-årige bonde blev rasende.

Han byggede sin gård i fire længer: stuehuset i palæstil samt to længer stald og en lade. I gavlen til laden murede han en stor flad sten ind, i hvilken han havde ristet nogle runer over diktatoren Estrup: ”Ned med E’strup”.

Stenene på Bjørnholt

Ad mange omveje kom dette Estrup for øre, og han spurgte sin jyske forvalter på Djursland hvordan mon det skulle fortolkes. Forvalteren udlagde teksten og forklarede at ordet ”strup” eller ”stub” var et vulgært dialektalt synonym for den mandlige potens, når den var i tydelig aftagen, og at stenen var en såkaldt smædesten, der ville sidde i den gavl i de næste par århundreder.

Her kan man se stenene indmuret i gavlen på Bjørnholt 1989

Da blev den sjællandske godsejer meget vred. Han beordrede Anton Bertelsen arresteret og indsat i Silkeborg arrest. Hans gode ven politimesteren i Holstebro skulle forestå den politimæssige forretning ved at stille en gendarm til rådighed, og for en sikkerheds skyld skulle to dragoner fra Randers bevæge sig mod vest langs Gudenåen for at støde til. Anton Bertelsen var kendt som en

hidsig mand, han havde to brødre og en voksen søn, og sammen havde de indrettet en riffelskydebane i bakkerne øst for Stoubjerg.

Det fortælles at den dag de tre ryttere drog af sted for at arrestere hedebonden, gendarmen fra nord og de to dragoner østfra, var det en smuk kølig Maj morgen, der senere skulle blive solrig og varm. De to dragoner holdt rast på hver eneste kro på vejen, og da de hen på eftermiddagen nåede Resenbro kro, var de trætte, men dog muntre og opstemte. Da de imidlertid hørte af kroejeren, at man vidste at folkene på Bjørnholt ventede dem derovre bevæbnede til tænderne, fandt de det ikke forsvarligt at ride videre. De havde kun deres sabler.

Det var altså gendarmen fra Holstebro der måtte klare den sag alene. Han valgte at ride omkring byen og nærme sig Bjørnholt ad Århusvejen og nordfra ned gennem Borkes dal i håbet om at mødes med dragonerne der.

Det var taktisk set uklogt, og hele hændelsen fik et voldsommere forløb end den er beskrevet af Henrik Pontoppidan i novellesamlingen ”Skyer”, Skildringer fra Provisorierne Dage.

Den første gendarm der blev set her på egnen blev ikke slået ihjel, da han blev kastet af hesten men hentet og indlagt hos lægen i Silkeborg. Ligeledes hentede politimesteren i Silkeborg egenhændigt Anton Bertelsen i sin agevogn og indsatte ham i arresten – 14 dage på vand og brød. Det fortælles dog at de begge nød godt af det ophold, idet de spiste og drak godt og spillede kort. Politimesteren var medlem af skytteforeningen på Bjørnholt, hvor man i øvrigt brugte megen tid på selskabelighed og l'hombre spil.

Smædestenen ligger vel forvaret i Silkeborg Museums arkiver.

Anton Bertelsen med familie

Episoden har historisk interesse, fordi Anton Bertelsen var min oldefar, men den har også i højeste grad aktuel interesse, fordi det var fra skovejendommen Bjørnholts ås Ås H.C. Andersen begav sig ud på det yderste punkt mod syd, hvorfra han kunne overskue landskabet mod øst og vest. Her fik han ideen til ”Jylland mellem tvende Have”, og han renskrev den senere på en rejse fra Randers til Viborg, hvilket et besøg i Hjermind Præstegård kan dokumentere.